

Foto: Beatrice Sundberg

Stockholms Natur

PROGRAMBLADET SEPTEMBER 2014 – FEBRUARI 2015

STOCKHOLMS OCH SÖDERORTS NATURSKYDDSFÖRENINGAR

Engagemangets tid!

Vi påminns hela tiden – klimatet förändras runt om i världen, onormalt höga temperaturer håller på att bli vardagsmat och larmrapporterna kommer allt tätare. Ja, det är lätt att tappa modet. Men vi får inte glömma den inneboende kraft och de möjligheter som vi människor har att vända utvecklingen. Framtiden kan vara ett hot, men den kan också innebära möjligheter. Vi måste sluta att slösa med jordens resurser och minska användningen av kemikalier och minska våra skadliga utsläpp till atmosfären, det kan vi om vi vill! De tekniska lösningarna är inte problemet. Vad det handlar om är att få våra folkvalda att använda de lösningar som finns och att skapa förutsättningar för lösningar som bidrar till ett hållbart samhälle.

Riksföreningen har genomfört valenkäter till både EU-vallet och riksdagsvalet. Vi i kretsarna har också gjort en valenkät och resultatet kan ni se på nästa uppslag. Våra kretsar har tillsammans drygt 23 000 medlemmar. Detta är väldigt glädjande eftersom det är just allmänhetens medvetenhet och viljan att engagera sig, som gör det möjligt att påverka våra folkvalda till att ta de rätta besluten.

Vare sig din hjärtefråga är miljövänliga produkter, jätteräkor, bevarande av Stockholms grönområden, svara på remisser, begränsande av biltrafiken, förbättring av framkomligheten för cyklar, energieffektivisering, kemikalier,

vattenfrågor, klimatet, skogsgruppen, praktiskt bevarandearbete av våra ängar, finns det en grupp för dig. Dessa arbetsgrupper har möte cirka en gång i månaden och aktiviteterna omfattar både utåtriktade aktiviteter och gemensamma träffar för att öka kunskapen och förståelsen hos deltagarna. I arbetsgrupperna träffar du personer som är intresserade av samma sak som du själv och vi lär oss tillsammans av varandra. Det är i arbetsgrupperna som det största arbetet sker i kretsarna.

I höstens program finns som vanligt både guidningar och seminarier. I mitten av oktober kommer t ex den kände naturfotografen Ingemar Lind åter till oss och visar någon av sina fantastiska fågelfilmer.

Varmt välkomna på våra aktiviteter och till våra arbetsgrupper!

Beatrice Sundberg
Ordförande i Stockholms Naturskyddsförening

Einar Engström
Ordförande i Söderorts Naturskyddsförening

Redaktion: Monica Attebrant, Sandra Olofsson, Katarina Tagesson och Emmelie Golabiewski. Omslagsfoto: Beatrice Sundberg.

Stockholms Naturskyddsförening och Söderorts Naturskyddsförening är lokala kretsar inom Naturskyddsföreningen. Tillsammans är vi drygt 23 000 medlemmar. Geografiskt omfattar Söderorts-kretsen stadsdelarna Skarpnäck, Enskede-Årsta, Farsta och Vantör. Medlemmar från övriga

stadsdelar tillhör Stockholmskretsen.

Vill du vara med i någon av våra styrelser? Kontakta Anna Nilsson, annahemma@gmail.com eller Monica Attebrant, monica.attebrant@naturskyddsforeningen.se

Anslagstavlan

NYHETSBRÉVET

Prenumerera på Stockholms Naturskyddsforenings nyhetsbrev! Varje månad får du aktuell information om kommande evenemang, exploateringsshot, inbjudningar till kretsträffar och mycket mer.

Vid frågor kontakta Karolina Larsson, karolinalarson@hotmail.com. Börja prenumerera på Nyhetsbrevet genom att gå in på:
www.stockholm.naturskyddsforeningen.se

VILL DU ENGAGERA DIG FÖR MILJÖN?

Vi söker nya personer till våra styrelser som vill vara med och påverka miljön i Stockholm. Du behöver inte vara natur- eller miljöexpert, utan vi ser lika gärna att du har erfarenhet av t. ex. media eller ekonomi. Kontakta Anna Nilsson, annahemma@gmail.com eller Monica Attebrant, monica.attebrant@naturskyddsforeningen.se

STOCKHOLMSKRETSSENS STYRELSE

Beatrice Sundberg, ordförande, 073-719 91 33; Anders Tranberg, vice ordförande, 073-724 63 07; Emelie Lerge, kassör; Elisabeth Edsjö, vice kassör; Peder Berentsen, sekreterare; Lovisa Ahlsten, kemikaliefrågor; Katarina Tagesson, kommunikationsansvarig; Sandra Olofsson, skogsfrågor; Boel Hellman, stadsplaneringsfrågor; Lisa Häggstam, klimatfrågor; Angela Arokianathan, klimatfrågor.

www.stockholm.naturskyddsforeningen.se

AKTIVITETSKALENDERN

Under rubriken Aktivitetskalendern på våra hemsidor hittar du alla våra aktiviteter:

www.stockholm.naturskyddsforeningen.se

www.soderort.naturskyddsforeningen.se

VOLONTÄR FÖR EN DAG!

Vill du göra något för miljön utan att knyta dig till någon särskild grupp eller nätverk? Då kan du anmäla dig som miljövolontär och få erbjudanden om att delta i enskilda natur- och miljöevent. Det kan handla om att dela ut informationsblad, rodda prylar eller stå värd för en utställning. Du bestämmer hur många event du vill delta i och vad du vill göra. Välkommen att göra en insats för miljön! Kontakta Lovisa Ahlsten, lovisaahlsten@gmail.com eller Michael Eriksson, randlerse@gmail.com

SÖDERORTSKRETSSENS STYRELSE

Einar Engström, ordförande, 08-42 86 45 95; Staffan Willén, vice ordförande, 070-516 12 34; Emmelie Golabiewski, sekreterare, 073-435 14 60; Lasse Lidgren, kassör, 070-278 08 16; Monica Attebrant, ledamot 08-94 13 04; Michael Eriksson, ledamot, 070-992 25 73; Malin Norderman, ledamot, 076-221 45 70; Agnes Simon, ledamot, 070-747 39 10; Yohanna Idha, ledamot, 072-251 43 42; Erik Evers, suppleant, 076-555 39 51; Jenny Lagebjörk, suppleant.

www.soderort.naturskyddsforeningen.se

Det här vill Stockholms politiker göra för miljön

Vi frågade de politiska partierna i Stockholms stadshus vilka av våra följande frågor (som vi anser vara viktiga för Stockholms miljö och natur) de kommer att verka för att genomföra under nästa mandatperiod.

Av utrymmesskäl publiceras inte alla svar med kommentarer här men de finns att läsa på www.stockholm.naturskyddsforeningen.se

Det är glädjande att se att flertalet partier håller med oss på många punkter, och att vi i flera frågor fått positivt besked från partier i båda blocken, till exempel när det gäller giftfria förskolor, klimatåtgärder i bostadsbeståndet från 60- och 70-talet, fler naturskolor och stora anslag till miljöinvesteringar. Det bådär gott inför framtiden.

SYMBOLER VÄGVISARE FÖR PARTIERNAS MILJÖTÄNK

Ja

Delvis

Nej

Vet ej

Avstår

Foto: Anita Deak

ENKÄTFRÅGOR SOM BESVARATS

Ta fram en ny markanvisningspolicy där miljö-/klimathänsyn och social hållbarhet ska vara vägledande.							
Slopa planerna om motorleden Östlig förbindelse (tidigare Österleden).			?		—		
Inrätta Fagersjöskogen och Rågsveds friområde som naturreservat under mandatperioden.			?				
Inrätta minst fem Naturskolor i Stockholms stad under mandatperioden.							
Vårt parti kräver att Värtaverket i Stockholm blir helt fritt från fossila bränslen under mandatperioden, tillåt enbart bränslen i Värtaverket som är 100% förnybara.	—				—		
Alla förskolor i Stockholm ska vara fria från hormonstörande ämnen och andra gifter. En målsättning bör vara att samtliga förskolor sanerats till år 2020.				—			
Avsätt minst 800 miljoner kr under mandatperioden för investeringar i miljö/klimat/vatten/luftkvalitet/naturvård.							
Säg upp avtalet med Bromma flygplats och bygg istället en ny hållbar stadsdel på flygfältet.							
Öka kraftigt insatserna under mandatperioden för klimatåtgärder och kretsloppsanpassning i bostadsbeståndet från 60- och 70-talet.							

Höstens och vinterns program

■ = Arrangeras av Stockholmskretsen ● = Arrangeras av Söderortskretsen – *Alla är välkomna oavsett arrangör!*

Vi vill gärna att du anmäler dig till våra arrangemang eftersom det underlättar vår planering. Har du missat sista anmälningssdag går det oftast bra att efteranmäla, eller chansa och bara komma. OBS! Oförutsedda ändringar i programmet kan förekomma. Se våra hemsidor för aktuell information.

Aktiviteterna anordnas i samarbete med Studieförbundet.

SEPTEMBER

■ AFTERWORK – LÅNGHOLMEN

18 SEPTEMBER, TORSDAG,
KL. 18.00–20.30

Följ med på en guidning runt Långholmen – den långa ön med många vackra lövträd och en rik och spännande kulturhistoria. Anders Tranberg guidar. Ta med fika.

➤ **Samling:** T-bana Hornstull, uppgång Högalidsparken.

Info: Anders Tranberg, anders.tranberg@comhem.se, 073-724 63 07.
Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

■ SANDEMAR – LÄR DIG MER OM NATUR OCH FÅGLAR

21 SEPTEMBER, SÖNDAG,
KL. 11.00–15.00

Sandemar är en magnet för fåglar som rastar på väg söderut. Anders Tranberg leder exkursion ut i den kustnära naturen. Vill du lära dig mer om fåglar är detta en utmärkt exkursion. Ta med matsäck.

➤ **Samling:** Parkeringen Svärdsnäsviken. Ta buss 839 från Handen, stig av vid hållplats Svärdsnäsviken.

Info: Anders Tranberg, anders.tranberg@comhem.se, 073-724 63 07.
Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

● SKOGSVANDRING MED SVAMPLOCKNING

28 SEPTEMBER, SÖNDAG, KL.
09.00–CA 15.00

Vi vandrar genom Flemingsbergs-skogen i höstskrud och spanar efter ätbara svampar. Här finns hållmarkstallskog, myrar och välvuxen granskog. Ta med kängor/stövlar, kläder efter vädret, matsäck, svampkorg och svampbok för bestämning. Vi börjar vid Gladö kvarn och vandrar norrut för att avsluta vid Visättra nära

Flemingsbergs pendeltågstation.

➤ **Samling:** Busshållplats för buss 709 vid Huddinge station kl. 08.50, bussen går kl. 09.10. Med reservation för SL:s ändringar.

Info och anmälan: senast 26 september till Lasse Lidgren, lasse.lidgren@pp.ephone.se, 070-278 08 16.

Foto: AnnaKika, Flickr.com

Foto: Funkjoker, Flickr.com

OKTOBER

■ VILL DU ENGAGERA DIG? MILJÖRÖRELSE LOKALT I STOCKHOLM

2 OKTOBER, TORSDAG, KL. 18.00–
CA KL. 21.00

Kom och träffa styrelsen och engagerade aktiva från de olika arbetsgrupperna i Stockholms Naturskyddsförening. Vi hoppas på en kväll full med glöd, miljöengagemang och nya idéer. Vi bjuder på lite att äta: lite ekologisk ost och ekologisk vin till självkostnadspris. Varmt välkommen!

➤ **Samling:** Studieförbundets lokaler, Norrtullsgatan 12 N.
Info: Anders Tranberg, anders.tranberg@comhem.se, 073-724 63 07.

■ ● NYA FORNSTIGEN PÅ GÅLÖ – GUIDNING

5 OKTOBER, SÖNDAG, KL. 12.15–
CA KL. 15.00

Fornstigen går genom en mycket vacker natur där vi ser många spår av hur kulturen påverkat naturen. Arkeologerna Mattias Pettersson eller Roger Wikell guidar oss till säljägarnas lägerplatser som användes för tusentals år sedan och till en mäktig fornborg, där vi kan blicka ut över Mysingen och den handelsled som en gång gick där. Sträckan är ca 4 km och går i ganska kuperad terräng. Bekväma skor och god kondition rekommenderas! Ta med matsäck. I samarrangemang med Haningekretsen och Haninge kommun.

➤ **Samling:** Parkeringen vid ingången till Fornstigen invid Morarna på vägen till Skälåker på

Gålö. Pendeln avgår från Stockholms central kl. 11.04 och är i Västerhaninge kl. 11.21, buss 845 kl. 11.43 till hållplats Morarna kl. 12.06.
Info och anmälan: senast 1/10 till Monica Attebrant, monica.attebrant@naturskyddsforeningen.se 070-739 50 25 eller Sandra Olofsson, sjulsmark13@gmail.com, 076-226 59 42.

■ FÖRELÄSNING: ÅTERVINN ISTÄLLET FÖR SVINN

7 OKTOBER, TISDAG, KL. 18.00–
CA 21.00

Lagom till höstens intåg bjuder vi in till en praktisk föreläsning med Ingrid Holmberg om hur vi kan ge matrester ett nytt liv, hur vilda växter och svamp kan förgylla vardagen och hur slitna kläder kan trollas om till nya. Ingrid har skrivit flera böcker om svamp

tillsammans med sin man Pelle Holmberg. De var med under gröna vågen på 70-talet och vill gärna uppmuntra det stora intresset för att leva en hållbar livsstil idag.

➤ **Samling:** Åsögatan 115, Naturskyddsföreningens lokaler, 2 tr.
Info: klimatgruppen.stockholm.lan@naturskyddsforeningen.se

Foto: Kullez, Flickr.com

■ NATURRESERVAT ÄLVSJÖSKOGEN

12 OKTOBER, SÖNDAG, KL. 10.00–14.00

Vandring med Anders Tranberg genom gammelskog, våtmarker och gammal åkermark. Vi inspekterar den del som föreslås ingå i reservatet (västra delen) såväl som den östra delen, genom att gå under bron på Huddingesidan. Ta med fika!

➤ **Samling:** Älvsjö centrum kl. 10.00 utanför Coop (torget).
Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

PÅ BEGÄRAN: FAVORIT I REPRIS!

■ ● FILMVISNING OM FÅGLAR MED INGEMAR LIND

15 OKTOBER, ONSDAG, KL. 19.00

Nu får vi återigen möjligheten att träffa fågelkännaren Ingemar Lind. Ingemar visar sina filmer och berättar om spännande möten med både vanliga och sällsynta fåglar i de svenska skogarna.

➤ **Samling:** Stora Bryggarsalen Norrtullsgatan 12 N (Studiefrämjandets lokaler)

Info: Emelie Lerge: emelie.lerge@gmail.com

Avgift: Medl. 60 kr, övriga 100 kr.

Foto: Ronny Fors

Foto: Ronny Fors

■ HÖSTVANDRING ÖVER JÄRVAFÄLTET

18 OKTOBER, LÖRDAG,
KL. 11.00–14.00

Följ med på en vandring genom Igelbäckens kulturresevat. Sälg, ekar och mycket annat står på programmet. Vi går mellan Akalla och Hjulsta och kommer förstås att ta upp problematiken med Förbifart Stockholm som här till stor del kommer att gå i ytläge. Vi kommer även prata om den planerade stadsdelen Stockholmsporten och den nya begravningsplatsen. Guidar gör Ronny Fors och Beatrice Sundberg. Ta med fika.

➤ **Samling:** Akalla t-bana, uppgång Akalla by.

Info: Ronny Fors, 070-896 36 07.
Avgift: Medl. 40 kr. Övriga 60 kr.

FÖRNYBARA ENERGIKÄLLOR – NÅGOT FÖR DIG?

■ STUDIECIRKEL: SOL OCH VIND I PRAKTIKEN

14, 21 OCH 28 OKTOBER,
(TISDAGAR) KL. 18.00–20.30

Energigruppen bjuder in till en studiecirkel i samarbete med Studieförbundet. Studiecirkeln vänder sig till privatpersoner och bostadsrättsföreningar och handlar om hur man idag med känd teknik och statliga investeringsstöd kan byta till sol och vind som energikälla i sin bostad. Kursledare: Örjan Lönngren, energirådgivare, Stockholm Stads Miljöförvaltning.

➤ **Samling:** Åsögatan 115, Naturskyddsföreningens lokaler, 2 tr.

Info: Energigruppen, Bertil Nyman, bertil-nyman@telia.com eller Saga Broström, saga.brostrom@telia.com.

Anmälan: senaste den 26 september: www.studieforamjandet.se/energiakallor

Avgift: Medl. 150 kronor/kväll, övriga 200 kronor/kväll.

PRELIMINÄRT PROGRAM:

14 OKTOBER, KVÄLL 1
– Inledning med presentation samt några definitioner.
– Översiktsdata om Sveriges

energibalans, olika energislag, använd energi per sektor m.m.
– Hur mycket energi sparar man genom att tilläggsisolera tak resp. yttreväggar, byta fönster eller lägga till en energiruta, skaffa bergvärme eller en luft/luftvärmepump?

21 OKTOBER, KVÄLL 2
– Installera en solfångare, vad ger den, vad kostar den?
– Vindkraft – vi går igenom marknaden. Vilka leverantörer finns för privatpersoner? Vilka regler med andelar och kostnader? Risker och möjligheter?

28 OKTOBER, KVÄLL 3
– Installera solceller. Regler för solcellsinstallationer. Standardprodukter och exempel. Hur går man tillväga? Ekonomi, några exempel.

Foto: Jonsowman, Flickr.com

Foto: Beatrice Sundberg

■ KYRKHAMN – LÖVSTA, EN NATURPÄRLA I VÄSTRA STOCKHOLM

25 OKTOBER, LÖRDAG,
KL. 11.00–15.00

Följ med och titta på ett av Stockholms blivande naturreservat. Området består av skog, ångar och stränder. Vi tar också upp den planerade bebyggelsen vid Riddersvik och det blivande naturreservatets gränser. Guidar gör Ronny Fors och Beatrice Sundberg. Ta med matsäck.

➤ **Samling:** Vid busshållplatsen Riddersvik kl. 11.00.

Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

NOVEMBER

● HÖSTSTÄDNING PÅ EKUDDEN

9 NOVEMBER. SÖNDAG, KL. 10.00–CA 15.00

På vår egen kretsäng i Flatens naturreservat plockar vi ihop och eldar kvistar och grenar från årets röjningar, samt rensar skräp från stranden. När elden har övergått till glöd är det mysigt att grilla, så fyll din matsäck med termosdricka och något att grilla. Ta med oömma kläder. Vi står för redskapen.

➤ **Samling:** Ängen vid Ekudden, norra stranden av Flatensjön, intill Listuddens gård, ca 2 km söder om Skarpnäcks T-bana.

Info: Lasse Lidgren, 070-278 08 16, lasse.lidgren@pp.ephone.se.

DECEMBER

● GLÖGGVANDRING I TYRESTA

7 DECEMBER, SÖNDAG, KL. 10.00–CA 16.00

Vi vandrar genom Tyresta Nationalpark i vinterskrud från Nyfors till Tyresta by och rastar med glöggdricka vid någon av skogssjöarna. Ta med kläder efter vädret, kängor, sittunderlag och matsäck. Vi står för glöggen till dem som anmäler sig senast 3/12.

➤ **Samling:** Busshållplatsen vid Nyfors kl. 10.00. Buss 873 går från Gullmarsplan kl. 09.35. Kostnad inklusive glögg: 20 kr medlemmar, 50 kr för övriga.

Info och anmälan: Senast 3/12 till Lasse Lidgren, lasse.lidgren@pp.ephone.se, 070-278 08 16.

Alruna, ur Tacuinum Sanitatis 1474

● MAT SOM MEDICIN

10 DECEMBER, ONSDAG, KL. 18.00–19.30

Etnobotanik är ett ungt område i den akademiska världen men ett uråldrigt kunskapsfält i människans historia. Läran om växter har sedan urminnes tider använts på många fler sätt än enbart föda. Allt från smärtstillande dekoker till korgflätning, myggmedel, växtfärgning och skönhetsprodukter. Vad kan mat användas till förutom att mätta magar? Angela Ariokinathan från Uppsala universitet berättar. Kom och låt dig inspireras!

➤ **Samling:** Högdalens bibliotek, ingen föränmälan men kom i tid, platserna är begränsade. Vid frågor kontakta Agnes Simon 070-747 39 10, agi.ide.simon@gmail.com, eller Angela Arokianathan: anarokia@gmail.com, 073-739 39 98.

■ JULFIKA

9 DECEMBER, TISDAG, KL. 18.30 – CA 21.30

Välkommen på julfika i mörkaste december. Kom och mingla med andra medlemmar i Naturskyddsföreningen, träffa styrelsen och personer från våra olika arbetsgrupper. Kretsen bjuder på ekologiskt kaffe, glögg, ost, pepparkakor mm.

➤ **Samling:** Norrbackagatan 80, ring på porttelefonen. Ingen anmälan behövs. Vid frågor kontakta Beatrice Sundberg, 073-719 91 33.

■ JANUARI

■ VINTERFÅGLAR PÅ TORÖ

25 JANUARI, SÖNDAG, KL. 09.00 – CA 15.00

Vad vore en vinter utan den traditionsenliga fågelskådningen på Torö?

Vi brukar alltid få trevliga obsar på övervintrade fåglar, missa intel! Ta med matsäck och ta på varma kläder.

➤ **Samling:** Vi samåker i bilar från Gullmarsplan.

Anmälan: senast 21 januari till Ronny Fors, ronny.fors@naturskyddsforeningen.se, 070-896 36 07.

Avgift: Medl. 40 kr, övriga 60 kr.

■ FEBRUARI

● URBAN ODLING – NÖJE ELLER NÖDVÄNDIGHET

10 FEBRUARI, MÅNDAG, KL. 18.00–20.00

Att odla nyttoväxter i stadsmiljö är idag en snabbväxande trend. Många gör det för nöjet att se någonting växa, att sköta om liv. Flertalet experter menar dock att urban odling kommer att vara nödvändigt i framtiden

och utgöra en avgörande faktor i en inte alltför avlägsen framtid. Christina Schaffer från Stockholm Resilience Centre kommer och pratar om stadsodlingens roll i framtidens stad.

➤ **Samling:** Studieförbundet, Nortullsgatan 12 N. Vid frågor kontakta Agnes Simon 070-747 39 10, agi.ide.simon@gmail.com.

GLÖM INTE ATT
UPPDATERA DIN
E-POSTADRESS!

Foto: Ronny Fors

Natursnokarna

– äventyr i naturen för barn och unga!

NATURSNOKARNA I SÖDERORT

Gillar du att snoka runt i skog och mark så häng med! Vi träffas och tittar på grodor, gråsuggor, sparvar och växter. Vi lär oss mer om naturen och lite om friluftsliv, men framför allt har vi roligt tillsammans.

Natursnokarna är Naturskyddsföreningens barnverksamhet. I Stockholm Söderort har vi en egen klubb. Årsavgiften 2014 i Natursnokarna Söderort är 100 kr per barn och betalas in till Söderorts plusgiro 367273-0. Som medlem får du programmet utskickat med e-post. Dessutom deltar du vanligtvis gratis på Söderorts natursnoksaktiviteter. För dig som inte har betalt årsavgiften kostar varje aktivitet 40 kr/person. Dina föräldrar får följa med gratis. Vid vissa aktiviteter kan en självkostnadsavgift för t.ex. material eller resor tillkomma.

Är du inte anmäld tidigare så gör det samtidigt som du betalar årsavgiften till tomas@bergenfeldt.se. Ange adress, hemtelefon och födelseår.

Vår hemsida hittar du på www.soderort.naturskyddsforeningen.se. Där lägger vi in eventuella nya aktiviteter, ändrade tider eller tips på andra arrangemang. Har du frågor, ring Tomas Bergenfeldt, 08-600 15 85.

PADDLING PÅ SÖDERBYSJÖN I NACKARESERVATET

28 SEPTEMBER, SÖNDAG, KL. 10.00–STOR DEL AV DAGEN

Paddling på Stockholms närmaste vildmarksvatten! Med våra kanadensare paddlar vi på ett par av sjöarna i Nackareservatet och genom den långa smala ån till Ältasjön. På vägen hittar vi minst en bäverhydda och har vi riktig tur så kanske vi till och med träffar på en bäver!

Flytvästar finns att låna. Glöm inte en ordentlig matsäck eftersom vi säkert blir ute en stor del av dagen. Packa gärna ett ombyte torra kläder i plastkassar i en bag/rygg-säck, eller motsvarande. Det är alltid praktiskt att ha med när man ska ut på sjön. Kanothyrn är 80 kr/kanot. En vuxen och upp till 2 barn per kanot är lämpligt. Du behöver inte ha tidigare erfarenhet – vi visar hur man paddlar.

➤ **Samling:** Markuskyrkan (Tunnelbanan Björkhagen) kl. 10.00 och därifrån promenad ca 2 km till kanotförvaringen som ligger nära golfbanan vid Söderbysjön. Anmälan senast den 23 september till Helena Nilsson ewahelenan@gmail.com eller 070-536 25 05.

TRÄD, BARK & INSEKTER VID LILLA SICKLA

18 OKTOBER, LÖRDAG, KL. 10.00–14.00

Vi är med när Lilla Sicklas vänner träffas för höstens slyrjning i den engelska parken. Mindre asp och gran tas bort till förmån för hassel, lind och ek. Vi räknar årsringar, tittar vilken bark och vilka blad olika trädslag har och vilka insekter trivs i/med olika träd. Kanske får vi tillfälle att följa upp vårens trädpromenad med att hitta hasselnötter, lönnäsor och ekollon! Till lunch tänder vi grillen eller om det rent av blir en brasa vi får grilla på. Täljning av egna grillpinnar för

den som vill. Du tar själv med dig det du vill grilla.

➤ **Samling:** Kl. 10.00 i Lilla Sicklas lusthus. Åk till Hammarbyhöjdens T-banestation, södra utgången, och följ sedan Malmövågen 200 m, gå under T-banan och följ sedan skylten ned till Lilla Sickla. Lusthuset ligger vid promenadvägen utefter Sickla sjö. Tid från T-banan, ca 15 min.
Info: joakim.hinas@hotmail.com, 070-378 23 35.

BLI EN NATURDECKARE!

9 NOVEMBER, SÖNDAG, KL. 10.00–13.00

I naturen finns det djur och växter och vi tvåbenta djur. Sen finns det stenar, grus, lera och jord också. Allt det här hänger i hop, det gäller bara lära sig se hur. Först behöver vi hitta ledtrådarna, eller spåren, efter djuren, människorna och naturen själv. När vi lärt oss hitta spåren i naturen och lärt oss läsa landskapet, gör vi en brasa som vi kan fika vid. Och är det ett riktigt busväder kan vi fuska lite grann och gå in i kafeet på Alby friluftsgård. Jonas Hedlund, biolog och naturskolelärare, hjälper oss med ledtrådarna.

➤ **Samling:** Nyfors busshållplats i Tyresö kl. 10.00, där Jonas möter oss. Lämplig buss fr Gullmarsplan är nr 873 kl. 09.35. Kolla för säkerhets skull på www.sl.se.
Info: tomas@bergenfeldt.se, 0704-84 83 84.

FÅGLAR PÅ STRÖMMEN & ORIGAMIFÅGLAR

25 JANUARI, SÖNDAG, KL. 11.00–14.00

Som vanligt så här års hittar vi många sjöfåglar vid matningsflotten på Strömmen. Vår favoritornitolog Liam Martin berättar om fåglarna och tar oss med på en promenad längs stranden ut på Skeppsholmen. Vi går in och värmer oss på Östasiatiska museet, dricker choklad och viker origamifåglar.

➤ **Samling:** Vid matningsflotten, Karl XII torg kl. 11.00.
Info: Mats Rosén, 073-709 87 22

Foto: Beatrice Sundberg

NATURSNOKARNA I STOCKHOLM

Välkomna ut i naturen med Stockholmskretsens familjeverksamhet!

Vi leker, upptäcker och lär, och framförallt har vi trevligt ute i naturen tillsammans – barn och vuxna. Inga förkunskaper nödvändiga. Alla får vi bra av att vara ute: bättre motorik och balans, lägre blodtryck och puls, och allmänt bättre hälsa är några av fördelarna.

Deltagare och ledare tar med sig sina egna barn eller barnbarn. En vuxen måste alltid följa med till aktiviteterna och matsäck rekommenderas – för de flesta av barnen är detta höjdpunkten. Medlem eller inte spelar ingen roll. Alla är välkomna. – Vill du också ha Natursnokar där du bor? Hör av dig till oss så hjälper vi dig!

Läs mer på stockholm.naturskyddsforeningen.se

Våra lokala grupper

■ = Stockholmskretsen ● = Söderortskretsen

■ ANTI SCAMPI-GRUPPEN

Aktionsgruppen mot jätteräkor arbetar med att uppmärksamma problematiken kring produktionen av tropiska jätteräkor. Genom kontakt med grossister, affärer och restauranger som säljer tropiska jätteräkor försöker vi få fler att sluta denna handel. Några ekologiska alternativ finns inte, trots att flera kedjor säger sig göra vad de kan för att få så miljövänliga alternativ som möjligt. Vi ordnar seminarier, debatter och har kontakt med andra nationella och internationella grupper.

Om du vill vara med i gruppen, anmäl ditt intresse till Gudrun Hubendick, gudrunhubendick@hotmail.com.

■ ENERGIGRUPPEN

Den bästa kWh är den som inte används, det vill säga det gäller att spara! Den kWh som vi trots allt använder ska helst vara förnybar. Det är dessa två aspekter vi i energigruppen utgår ifrån. Gruppens medlemmar har olika bakgrund. Några har arbetat med energifrågor i sitt dagliga arbete – andra är miljöengagerade amatörer. Vi lär oss av varandra och försöker påverka enskilda konsumenter och samhället i stort.

Kontaktperson: Bertil Nyman, bertil-nyman@telia.com.

■ KEMIKALIEGRUPPEN

Vi i kemikaliegruppen är intresserade av de kemikalier som finns i vår omgivning. Vi arbetar med att nå ut med information och kunskap om kemikalier, hur vi kan hantera dessa i vår vardag och hur vi ska minska användningen av farliga kemikalier. Dessa finns i våra hem, elektronik,

leksaker, förpackningar, hudvård, ja helt enkelt överallt. Kemikalierna påverkar miljön, djuren och oss människor. Vi anordnar seminarier, kemikalievandringar och studiecirkelar för allmänheten.

Hör av dig till kemikaliegruppens kontaktperson: Anky Enskog, kemikaliegruppen@gmail.com

■ ● GRÖNOMRÅDESGRUPPEN

Stockholm växer, vilket genererar planer på nya bostäder och vägar. Ofta inkräktar detta på grönområden. Även en till synes ointressant gräsplätt kan vara av stort lokalt rekreativvärde eller en viktig spridningsväg för växter och djur. Därför söker vi nu dig som är intresserad av att på ideell basis arbeta med grönstrukturfrågor i relation till bostads- och vägbyggen m.m.

Kontaktperson: Anders Tranberg, anders.tranberg@comhem.se

■ ● HANDLA MILJÖVÄNLIGTGRUPPEN

Handla Miljövänligtgruppen arbetar med frågor som rör hållbar konsumtion och konsumentmakt. Vi arrangerar möten, filmkvällar, studiecirkelar, klädbytdagar, gör butiks- och restaurangundersökningar och mycket annat. Vårt arbete ger ofta konkreta resultat, bland annat har vi bidragit till att en av Stockholms största Ica Maxi-butiker slutat sälja jätteräkor. Under klädbytdagarna de två senaste åren har över tusen besökare passat på att uppdatera sin garderob miljösmart. Vi behöver både dig som vill vara aktiv och dig som vill hjälpa till någon enstaka gång. Inga förkunskaper behövs.

Kontakta: Jasmin Lundqvist, jasmin.lundqvist@gmail.com

● ÄNGSGRUPPEN

Ängsgruppen leder Söderortskretsens skötsel av Ekudden vid sjön Flaten i Flatenreservatet i södra Stockholm. Vi har genom ett brukaravtal med Stockholms stad åtagit oss att sköta det 4,4 ha stora området och där återskapa ett ängslandskap med stort inslag av såväl äldre som yngre ekar. I den årliga skötseln ingår bl.a. lövräfsning, slåtter, slyröjning och städning. Vi följer också florans och faunan genom inventeringar. Vill du vara med? Välkommen till höststädning 11 november kl. 10.00 och de andra aktiviteterna på Ekudden. Se www.soderort.naturskyddsforeningen.se

Kontakt: Thord Håkansson, 08-724 91 43, dagny.thord@gmail.com eller Birgitta Råstander, 08-94 13 89, birgitta.rastander@hotmail.com.

Foto: Emmelle Golabiewski

■ ● VATTENGRUPPEN

Vill du vara med och arbeta för renare vatten i Stockholm? Vårt vatten tampas med många olika problem som överfiske, läkemedelsrester och algblooming. Hjälpa oss att bidra till en bättre vattenmiljö! Är du intresserad av vatten i din närmiljö, vill hjälpa till och driva kampanjer, utbyta kunskap och inspirera varandra i vattengruppen? Du behöver ingen förkunskap för att gå med i vår lokala arbetsgrupp för vatten. Du bestämmer själv hur mycket du vill engagera dig. Det kostar inget att gå med. Intresserad?

Kontaktperson: Emelie Lerge emelie.lerge@gmail.com

👉 Klimatgruppen, Cykelgruppen och Exkursionsinriktad Skogsgrupp ligger numera under Stockholms länsförbund. Vill du engagera dig i någon av dessa arbetsgrupper ta kontakt med:

Klimatgruppen: Lisa Häggstam, lisahaggstam@gmail.com eller Angela Arokianathan, anarokia@gmail.com
Klimatgruppen arbetar för att skapa en större medvetenhet och förståelse för klimatproblematiken hos allmänheten i Stockholms län, men även att se möjligheter istället för problem! Gruppen kommer att anordna aktiviteter under hösten, följ oss gärna på Facebook - Klimatgruppen i Stockholm.

Cykelgruppen: Cecilé Everett, cecile.everett@gmail.com.
Skogsgruppen: Sandra Olofsson, sjulsmark13@gmail.com

■ NÄTVERKET STOPPA FÖRBIFART STOCKHOLM

Stockholms Naturskyddsforening arbetar tillsammans med ett 20-tal organisationer i Nätverket Stoppa Förbifart Stockholm. Förbifarten går fortfarande att stoppa. Vi vet inte vad som händer efter valet i september. Vill du engagera dig tillsammans med oss?

Kontaktperson: Beatrice Sundberg, beatrice.sundberg@naturskyddsforeningen.se

Läs mer på: www.stoppaforbifarten.nu

Snabbguide till aktiviteterna

KRETSARNAS HÖSTPROGRAM

- SEP 18 After work – Långholmen
21 Sandemar
28 Skogsvandring med svamplockning
- OKT 2 Vill du engagera dig? Miljörelse lokalt
5 Nya fornstigen på Gålö
7 Föreläsning: Återvinn istället för svinn
12 Naturreservat Älvsjöskogen
14, 21 & 28 Studiecirkel: Sol och vind i praktiken
15 Filmvisning med Ingemar Lind
18 Höstvandring över Järvafältet
25 Kyrkhamn – Lövsta
- NOV 9 Höststädning på Ekudden

- DEC 7 Glöggvandring i Tyresta
9 Julfika
10 Mat som medicin

JAN 25 Vinterfåglar på Torö

- FEB 10 Urban odling – Nöje eller nödvändighet
24 Fagersjöskogen – upptäck nya stigar

NATURSNOKARNAS HÖSTPROGRAM

- SEP 28 Paddling på Söderbysjön i Nackareservatet
OKT 18 Träd, bark och insekter vid Lilla Sickla
NOV 9 Bli en naturdeckare!
JAN 25 Fåglar på Strömmen och origamifåglar

STOCKHOLMS NATURSKYDDSFÖRENING

Norrbackagatan 80, 113 41 Stockholm
sthlm.krets@naturskyddsforeningen.se
www.stockholm.naturskyddsforeningen.se
www.facebook.com/naturskyddsforeningen.stockholm

SÖDERORTS NATURSKYDDSFÖRENING

c/o Einar Engström, Majrovägen 29, 122 49 Enskede
einar2010@live.se
www.soderort.naturskyddsforeningen.se
www.facebook.com/naturskyddsforeningen.soderort

Naturskyddsföreningen